

Diagnosi de la ramaderia ecològica a Catalunya

AUTORS: FELIU LÓPEZ GELATS, AMBIENTÒLEG, I JORDI BARTOLOMÉ, BIÒLEG.

La ramaderia ecològica ha viscut un creixement important a Catalunya que ha anat acompanyat de certes deficiències estructurals, com per exemple el desequilibri entre les unitats ramaderes i la superfície que ha de proveir-los l'alimentació. Els autors han estudiat aquest i d'altres aspectes per poder aportar una imatge el més real possible de com està la situació en aquest subsector agrari¹.

La producció agroalimentària ecològica és un sector en creixement a Catalunya. El nombre d'operadors i superfície inscrita no han parat de créixer els darrers anys. El 2008 es comptabilitzaven més de mil dos-cents operadors i més de seixanta mil hectàrees. Així mateix, segons dades de la Direcció General d'Agricultura i Ramaderia, del Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural, gairebé la meitat de la població catalana ha consumit com a mínim un cop aliments ecològics, i una quarta part ho fa habitualment. Malgrat això, existeix tot un seguit de deficiències estructurals que amenaça la bona salut de la producció agroalimentària ecològica a Catalunya, com la comercialització, l'intrusisme de l'opció convencional, també el desequilibri entre explotacions ramaderes i la superfície d'agricultura ecològica destinada a produir aliment pel bestiar.

Com són les explotacions ramaderes ecològiques?

La majoria de les granges es troben concentrades a alçades majors de 800 metres d'altitud i especialment a les comarques de l'Alt Pirineu (48%). De les dades del gràfic 1, cal remarcar que les explotacions de boví i oví presenten una gran variabilitat de mida, que fluctua entre 10 i 260 Unitats Ramaderes (UR) en el cas del boví i entre 2 i 150 URs en les d'oví. El nombre de granges d'equí i de pollastres de carn és molt menor i cap d'elles compta amb més de 12 unitats ramaderes. Destaca el fet que hi hagi tan poques granges de porcí i d'aviram, quan es tracta de les orientacions ramaderes més importants a Catalunya, més encara si tenim en compte que s'està important carn de porcí ecològica.

Pel que fa a la superfície disponible, les granges ecològiques disposen en general d'una base ter-

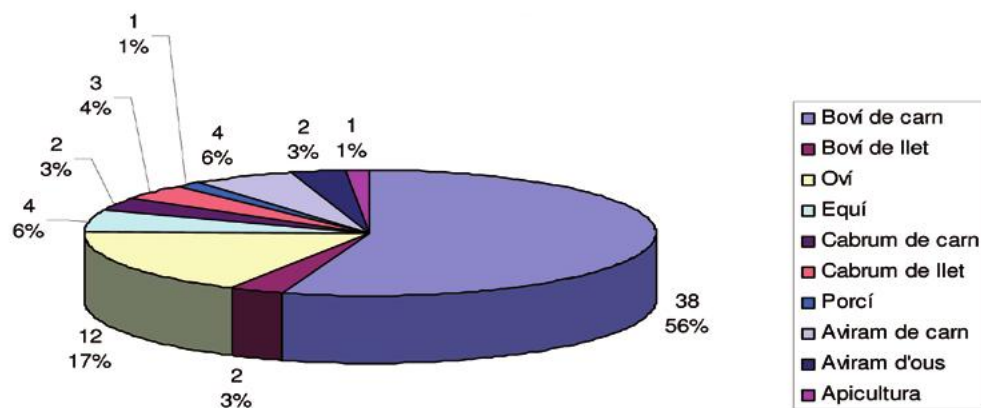
ritorial força extensa. Sense considerar les pastures alpines, un 40% de les explotacions disposa de més de 25 hectàrees. Fet que implica que més de la meitat de les granges visitades tinguin càrregues ramaderes inferiors a 2 UR/hectàrea, sense considerar les pastures alpines. En general, es tracta doncs d'explotacions amb una gestió molt extensiva. Cal tenir en compte que amb l'excepció de les granges d'aviram, de porcí i les lleteres, les demés duen a terme un ús generalitzat dels recursos farratgers de les pastures alpines durant els mesos d'estiu.

Tenim poques granges de porcí i aviram ecològiques, ben al contrari que en el sector convencional

Respecte a la mà d'obra, les granges lleteres, tant de boví com de cabrum, són clarament les més intensives, amb mitjanes de quasi tres treballadors a temps complet per explotació. No obstant això, en general la disponibilitat de mà d'obra de les granges ecològiques és baixa i la mitjana general ronda l'1,5 treballador a temps complet per granja. Cal tenir en compte, altre cop, la gran variabilitat existent, en aquest cas des de 0,25 fins explotacions amb 4 treballadors.

Malgrat la baixa disponibilitat de mà d'obra, el grau de mecanització és també baix, amb una mitjana de 100 CV per explotació. Tot i que altre cop la variabilitat observada entre granges és ele-

Explotacions ecològiques en funció de l'orientació ramadera principal

01. Bales de palla. El mercat ecològic és deficitari en palla ecològica. **Arxiu.**

1. Aquest article presenta alguns dels resultats d'un estudi que avaluava les conseqüències d'aquest desequilibri i que va dur a terme el passat estiu del 2008 el Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural, conjuntament entre el Departament de Ciència Animal i dels Aliments de la Universitat Autònoma de Barcelona i l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries de Monells. Es realitzaren 84 visites a explotacions ramaderes ecològiques, que foren seleccionades aleatòriament del registre del CCPAE. D'aquestes, 65 eren granges de bestiar ecològic, 15 finques dedicades a la producció d'aliment pel bestiar ecològic i 4 mixtes que feien les dues tasques. Aquesta mostra representa un 21% dels ramaders ecològics de Catalunya.

vada, doncs hi ha un bon nombre d'explotacions que no disposen de cap mena de mecanització. Les granges de boví i oví són les que presenten majors graus de mecanització, mentre que les explotacions d'èquids i de cabres de carn mostren graus de mecanització mínims, ja que són sistemes totalment basats en la pastura. En el cas de les granges de pollastres, el nivell de mecanització és força reduït com a conseqüència d'un maneig intensiu en què l'aliment és comprat a fora quasi exclusivament.

Una altra característica destacable de la producció ecològica són els elevats nivells de pluriactivitat entre els seus ramaders: el 60% compagina l'activitat agropecuària amb altres feines, de manera principal treballant en el sector serveis, principalment el turisme rural. Destaca el grup dels ramaders de llet, ja que tots els que visitarem duen a terme la seva feina amb una dedicació a temps complet.

En la comercialització, els ramaders ecològics utilitzen fonamentalment la venda directa i també la venda mitjançant intermediaris. En el cas del boví i l'equí, la venda a engreixadors és també significativa. El destí dels productes és essencialment o bé a la mateixa comarca o bé a la resta de Catalunya. Només hem detectat una explotació de boví de cria i una altra de porcs que venguin a Espanya. No s'ha trobat cap granja que vengui a l'estranger.

Caracterització de les explotacions agrícoles vinculades a l'alimentació animal

A diferència de les granges ramaderes, la majoria de les agrícoles es troben a menys de 400 metres d'altitud (un 63%) i en zones més productives. Aquesta separació geogràfica, conjuntament amb el baix nombre d'explotacions mixtes detectades (4), apunta cap a l'existència d'un grau baix d'integració agroramadera. De mitjana, una granja agrícola presenta 9,5 hectàrees de cultius de gra i 6,4 hectàrees de cultius farratgers. No obstant això, de les 19 explotacions que venen productes per a l'alimentació de bestiar ecològic, només tres produeixen a la vegada gra i farratge. L'alfals i les gramínies són els cultius farratgers més comuns, i en menor mesura la veça i la civada. Pel que fa al gra, la superfície mitjana per granja és de 7,8 hectàrees de cereals i 1,7 hectàrees de lleguminoses. La civada és el cultiu més utilitzat, tot i que també destaquen el blat, el sègol, el blat de moro i l'ordi. En referència a la comercialització, els agricultors ecològics venen els seus productes fonamentalment mitjançant la venda directa a ramaders. El gra també es ven força a cooperatives i en algun cas a fàbriques de concentrat.

Grau de suplementació en l'alimentació del bestiar ecològic

En general, la suplementació més comuna i quantiosa és la de farratge, fonamentalment en forma d'alfals i palla. Les explotacions de boví, equí, oví i cabrum són clarament compradores de far-

+ Suma-t'hi

A partir de gener de 2010 Illacrua i la Directa treballaran conjuntament per convertir-se en un setmanari alternatiu de referència, ampliant el ventall d'informació i incorporant un tractament més profund sobre l'actualitat.

+ pàgines + continguts + actualitat
+ reflexió + anàlisi

+ informació:
imesd@setmanaridirecta.info; imesd@illacrua.cat

02. Cartell a la Cooperativa de Salelles, on es fa alimentació ecològica per al bestiar. Les granges d'aviram solen recórrer, majoritàriament, a la compra de menjar extern.

Alba Gros.

03. Les explotacions de boví i oví ecològic presenten una gran variabilitat quant a unitats ramaderes. **A. G.**

ratge. De gra i pinso també en compren però en quantitats molt menors, tot i que les de boví i oví arriben a quantitats considerables. Mentre a les granges d'oví destaca la civada, a les de boví són el blat i l'ordi els grans més comprats. En canvi, les explotacions avícoles mostren una dependència absoluta de la compra de pinso i a més a més en quantitats notables. Cal assenyalar el pes gairebé nul del blat de moro.

En la procedència de la suplementació, el comportament és similar tant en el farratge com en el gra i el concentrat: en tots tres casos els productes s'adquireixen majoritàriament a la mateixa comarca o a la resta de Catalunya. Un 10% es compra a Espanya i únicament hem trobat un cas en què es compra concentrat a l'estranger. Pel que fa a l'evolució de les quantitats de suplementats comprats els darrers anys, no hem detectat variacions significatives.

Les granges avícoles depenen completament de la compra de concentrat

Intrusisme de l'opció convencional dins l'ecològica

En aquest apartat fem esment de les diferents etapes del cicle de producció ecològica en què es produeixen pèrdues, és a dir, punts on la producció ecològica passa a convencional.

Pel que fa a la suplementació, mentre tot el pinso i bona part del gra² que compren les explotacions estan certificats, aquest no és el cas del farratge. Particularment alarmant és la manca de palla ecològica, ja que la meitat de la utilitzada procedeix del mercat convencional. Cal assenyalar també que les granges de boví de cria i les de boví de llet compren un 30% del farratge convencional, mentre que en les de boví d'engreix i les d'oví, el percentatge volta el 10%. Mentrestant, més de la meitat de les granges que conreen alfals el vénen com a convencional i el mateix passa amb el cas de la civada, l'ordi, i bona part de la veça cultivada per a farratge. El gra ecològic, en canvi, es ven pràcticament en la seva totalitat de manera certificada.

2. Únicament la meitat de civada comprada no està certificada i es tracta de 12 tones per a granges d'oví.

En referència a la comercialització del bestiar, una tercera part de les explotacions de boví de cria i un 20% en les de boví d'engreix, venen els vedells com a convencionals. Aquest percentatge s'eleva fins al 70% per a les granges d'oví i fins al 100% per les d'equí. En canvi, totes les explotacions d'aviram visitades ho venen tot certificat.

Comentari final

A Catalunya existeixen dues grans tipologies d'explotacions de bestiar ecològic. Per un costat, granges viables econòmicament i amb una dedicació a temps complet per part del ramader. Es tracta principalment d'explotacions de boví i oví amb més de 100 URs i que disposen d'un grau elevat de mecanització. Per altre costat, granges que mostren certes dificultats per garantir la seva viabilitat. Es tracta fonamentalment de granges de boví, oví, equí i cabrum amb pocs caps de bestiar i en què els ramaders sovint compaginen l'activitat agropecuària amb una altra feina. El grau de mecanització d'aquestes explotacions és molt baix. Mentre les granges del primer grup mostren una vocació productiva, les del segon grup són mantingudes ja sigui per afició o tradició familiar. D'altra banda, cal esmerçar un major esforç per tal de contrarestar l'elevat grau d'especialització i el nivell baix d'integració agroramadera detectats

Agraïments

Els resultats mostrats a aquest article formen part de l'estudi 'Diagnosi del sector agropecuari i carni ecològic a Catalunya' encarregat pel Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural (disponible a <http://www.gencat.cat/dar/pae>). Els autors agraeixen el suport de la Unitat PAE del Servei de Producció Agrícola del DAR. ■

FARRATGE		GRAVULAT	
5	ESTRUSOS MANTENIMENT 2000	1	5000
6		2	GALLINES 3700
7		3	7500
			1000

02

Els autors treballen al Departament de Ciència Animal i dels Aliments, Facultat de Veterinària de la Universitat Autònoma de Barcelona i pertanyen al Grup de Recerca en Agricultura, Ramaderia i Alimentació en la Globalització (ARAG). www.araguab.cat